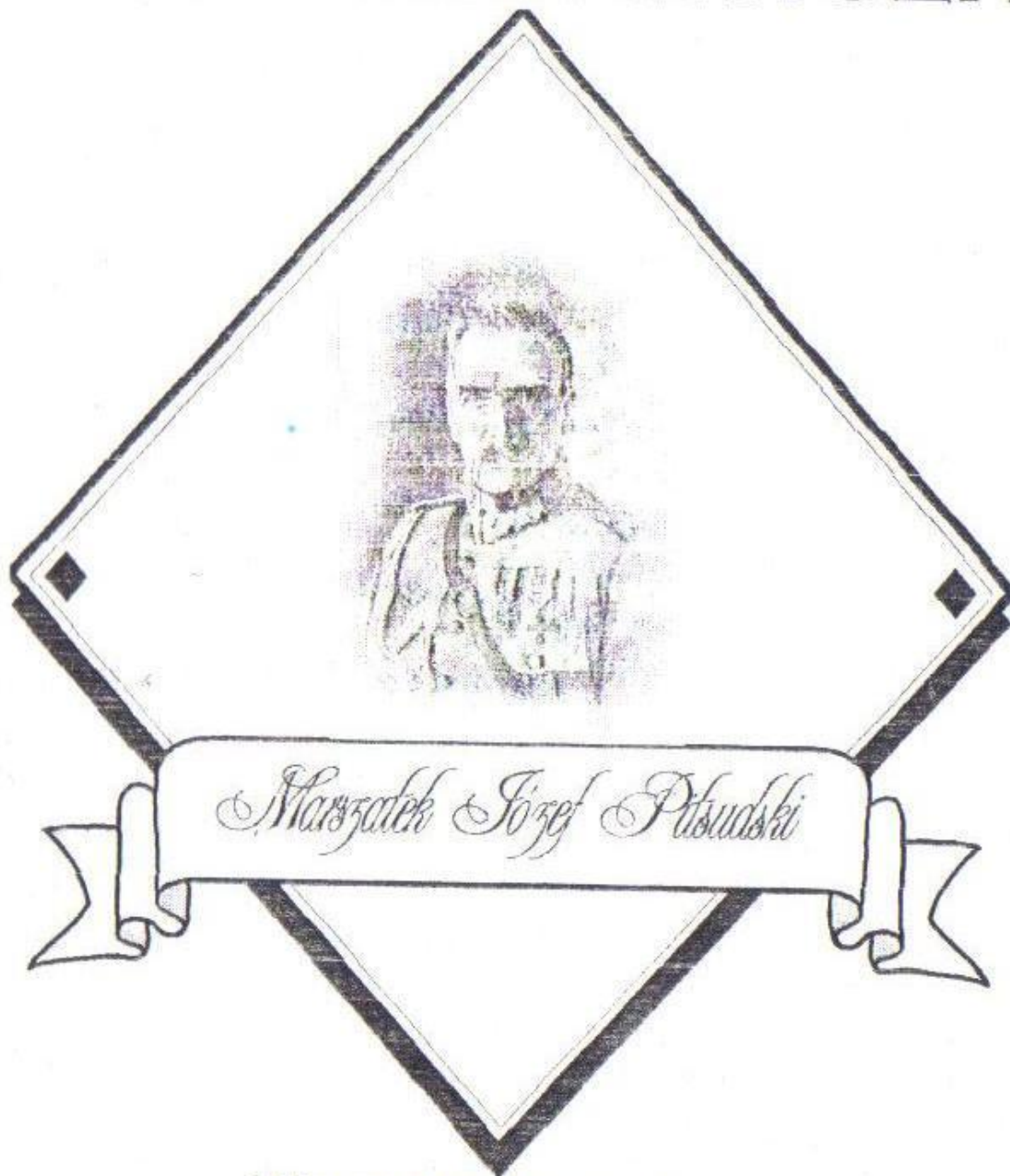

ZESZYT HISTORYCZNY

WYDANIE SPECJALNE
z okazji 80 rocznicy Odzyskania Niepodległości i
powstania Związku Harcerstwa Polskiego

Szczecin, 11 listopada 1998
Komisja Historii, Choraław Zachodnio-Pomorska ZHP

HARCERSKI KALENDARZYK HISTORYCZNY,

POLSKA 1909-1928 - WYBRANO 1918R.

Zima- okupanci grożą rozwiązaniem organizacji w Kongresówce. Rozwiązują harcerstwo wielkopolskie i pomorskie.

Wiosna- Ministerstwo Wychowania Rodzinnego i Opieki Publicznej bierze harcerstwo pod swoją opiekę tworzy przy Ministerstwie Komisję ds. Harcerstwa i powołuje w miejsce Komendy Naczelnej-Inspektorat Naczelny. Nacelnym Inspektorem zostaje dawny (pierwszy) sekretarz Lwowskiej Naczelnej Komendy Skautowej Tadeusz Strumiłło. Nacelną Inspektorką Maria Wacalewska.

Latem- odbywa się ^{na}Straszewie pod kierunkiem Nacz. Insp. kurs instruktorski Ministerstwa W.R. i O.P., wizytowany przez ministra druha A. Poniałowskiego. W "Rzuć smutku" pod Kijowem odbywa się równocześnie także kurs instruktorski.

1-2 listopada -Lublin, Zjazd przedstawicieli wszystkich polskich org.harcerskich (międzydzielnicowa komisja porozumiewawcza), zasadniczo uchwalili złączenie tych organizacji w jeden ZHP. Utworzono Nacelną Radę Harcerską, celem opracowania form Związku i zwołanie wszechpolskiego zjazdu harcerskiego ustawodawczego oraz kierowania ZHP w zakresie ograniczonych na razie kompetencji. Harcerstwo wszystkich dzielnic bierze czynny udział w rozbijaniu zaborców, ochronie, ładu, tworzeniu wojska i pierwszych walkach z najeźdźcami (Lwów).

Opracował na podstawie:

1. Rocznika Harcerskiego pod redakcją Stanisława Serdlaczka, wydanie w Warszawie 1925 r.
2. Artykułu Dh-a Strumiłły w "Harcistrzu" pt. „Nasze dzieje”.
3. Artykułu (nie podpisanego) Dh-a T. Strumiłły w „Warszawskim numerze Tygodnika Ilustrowanego/-05.11.1921.nr 6.

Przewodniczący Komisji Historii Chorągwi Zach.- Pom. ZHP hm. Jerzy Ebert

Szczecin.dn.18.X.1998 r.

Zawisza Czarny z Garbowa

Długosz nazywa Zawiszę, Czarnego "Szczególnym zaszczytem i ozdobą Polski". Cieszył się ten jeden z największych rycerzy polskich sławą ogromną a zawdzięczał ją nie tylko licznym zwycięstwom na turniejach i waleczności w bitwach, ale i wybitnej działalności, jako mąż stanu, dyplomata i polityk.

O okresie dzieciństwa i wczesnym wieku młodzieńczym nie mamy żadnych wiadomości. Przypuszczalnie urodził się między 1370 a 1380 rokiem. Zawisza był imieniem naonczas bardzo rozpowszechnionym, "Czarnym". Przewano go wg. jednych dla czarnej zbroi, której używał, wg. innych dla ciemnych włosów.

Pochodził Zawisza Czarny z rodziny Sulimczyków, pieczętujących się orłem czarnym. Gniazdo rodzinne Zawiszy Czarnego leżało w ziemi krakowskiej w Garbowie, skąd Zawisza zwany był z Garbowa lub Garbowski. Bliższe wiadomości mamy dopiero o jego pobycie na dworze Króla Zygmunta Luksemburczyka, gdzie podobno kończył swe wykształcenie rycerskie. Król Zygmunt chętnie patrzył na występy śmiałego rycerza w igrzyskach i turniejach, a w dowód swej dlań sympatii, obdarzył go jak wielu innych Polaków licznymi włościami. Chciał go bowiem przywiązać bliżej do siebie. Jako przeciwnik Krzyżaków pragnął bowiem mieć u siebie co tęższych rycerzy, gdy przyjdzie potrzeba walki z Krzyżakami, zabrakło ich w Polsce. Zawiódł się srodze. Skoro tylko Zawisza się dowiedział, że Król Jagiełło gotuje się do wojny z Krzyżakami, natychmiast wrócił do kraju, by oddać swój oręż i osobę na usługi ojczyzny i króla.

Wziął udział w całej kampanii przeciw Krzyżakom. W wielomnej bitwie pod Grunwaldem występował pod znakami Chorągwi Krakowskiej wstawiając się wielce. Według słów Długosza „wysunął się na czoło rycerstwa polskiego”.

Później brał udział w bitwie pod Koronowem (w październiku 1410r.) która skończyła się sromotną klęską Krzyżaków.

Po wojnie krzyżackiej Zawisza występuje w roli pośrednika między królem Jagiełłą a Zygmuntem, który gotował wojnę przeciw Polsce.

Działalność Zawiszy zostaje uwieńczona nowym dla Polski pokojem w Lubowli oraz zjazdem obu królów w Budzie. Z okazji tego zjazdu król Zygmunt wyprawił wielkie igrzyska rycerskie. Wśród całego rycerstwa odznaczył się Zawisza przez nikogo niepokonany.

Na zasadzie osobistego porozumienia królów postanowiono, że sprawy krzyżackie rozstrzygnie sąd rozjemczy. Na czele tego sądu miał stanąć Zygmunt Luksemburczyk. Sąd ten nie dał spodziewanych rezultatów. Wybuchła nowa wojna z Krzyżakami, która na wstępie zaznaczyła niemoc Zakonu, sromotną klęskę Krzyżaków w Warmii, jednak na prośby legata papieskiego król Jagiełło zaprzestął wojny z tym, że sprawy te będą ostatecznie załatwione na soborze w Konstancji.

Wśród wybitnych mężów wchodzących w skład delegacji polskiej na Sobór, jak Mikołaj Trąba, arcybiskup gnieźnieński, późniejszy kandydat na tron papieski, Paweł Włodkowicz z Brudzewa, rektor i przedstawiciel Wszechnicy Krakowskiej, widzimy także Zawiszę Czarnego.

Delegacja polska wniosła na Sobór myśli "rewolucyjne na owe czasy" i musiała ich bronić i pozyskać dla nich opinię uczonego zgromadzenia. Paweł z Brudzewa przedstawił dzieło, w którym oświadczył, że:

1. względem pogan obowiązuje to samo prawo, co względem chrześcijan,
2. że nie wolno przemocą narzucać wiary.

Tezy te proste i naturalne dziś dla nas, podówczas spotkały się z bezwzględным zwalczaniem, zwłaszcza ze strony Niemców, którzy głosili: "nie może być większej zasługi dla chrześcijaństwa jak walczyć z Polakami, dla obrony porządku chrześcijańskiego wolno zabić każdego Polaka" itd. Tenże rektor krakowskiego Uniwersytetu postawił jeszcze inne twierdzenie, że bez zgody poddanych, panujący nie ma prawa o nich rozstrzygać. Zawisza wybitny wziął udział w postawieniu i obronie zasady, niezależności króla polskiego od cesarza Niemieckiego, jako tytularnego cesarza "rzymskiego".

Siła charakteru Zawiszy okazała się przedewszystkiem w sprawie Jana Husa. Hus oskarżony o odstępstwo od wiary, przybył do Konstancji na zaręczenie cesarza Zygmunta, że będzie wolny od więzienia i sądu. Cesarz słowa nie dotrzymał, Husa jako heretyka wtrącono do więzienia i pozbawiono prawa publicznej obrony na soborze. Dopiero kilkakrotne, uporczywe domaganie się rycerzy polskich z Zawiszą na czele doprowadziły do publicznego przesłuchania Husa. Polakom samo ujmowanie się za Husem groziło oskarżeniem o herezję, sądem - nie zlekli się tego, nie ustąpili przed oszczerstwami Niemców, które na nich się posypały - postąpili zgodnie z swym przeznaczeniem.

Po soborze udał się Zawisza wraz z dworem króla Zygmunta do Hiszpanii, gdzie pokonał w turnieju rycerskim słynnego w świecie zachodnio-europejskim Jana a Aronii, uzyskał miano pierwszego rycerza chrześcijańskiego.

W r. 1420 zostaje Zawisza starostą spiskim z rezydencją w Lubowli. Korespondencja jego z tych czasów świadczy o bliskich stosunkach z najznakomitszymi osobami ówczesnego świata. W tymże roku wybuch powstanie Czech przeciw Zygmunutowi. Czesi ofiarowali koronę królowi Jagielle, który niechcąc objąć panowanie nad narodem szerzącym wśród siebie sekciarstwa Husa, zaznaczył Czechom, że tylko pod warunkiem powrotu na łono kościoła katolickiego władze nad nim obejmie. Niezależnie od tego wysyła w tej misji do Zygmunta Luksemburczyka Zawiszę Czarnego, chcąc załatwić wszystko na drodze pokojowej.

Cesarz nie dał na razie odpowiedzi, lecz sposobił się jednocześnie do wojny z Husytami. Wkrótce też pozostawiając rokowania z królem polskim nierozstrzygnięte, wyrusza przeciw Czechom. Z Zygmuntem wyrusza również Zawisza Czarny, który jako dworzanin i domownik cesarza za "hańbę by sobie poczytał opuścić króla wyruszającego na wojnę" - jak mówi Długosz. Cesarza zaraz na wstępie spotyka klęska. Wojsko jego zostaje rozбите niemal doszczętnie. Zawisza wraz z pozostałością jego wojsk broni się jeszcze jakiś czas pod Niemieckim Brodem. Ceniąc wysoko swoje słowo, nie chciał się wycofać z zagrożonego miasta mimo niebezpieczeństwa, dostał się do niewoli czeskiej, z której został oswobodzony ok. r. 1422. Wraca do ojczyzny, by natychmiast wziąć udział w nowej wojnie przeciw Krzyżakom.

Zawisza dzięki swoim stosunkom w świecie odkrył niecierne plany Zygmunta i mistrza Zakonu rozbioru Polski. Dzięki temu zostają one udaremnione, bowiem Zawisza uprzedzając króla Jagiellę, spowodował w Polsce przygotowania wojenne, co odstraszyło organizatorów rozbiorów. Niedługo potem Zawisza doprowadził do sojuszu Polski z Węgry w Kezmaruku. W r. 1424 w imieniu króla Jagiellę zaprasza Zawisza Luksemburczyka na uroczystość koronacyjną Zofii Holszańskiej, matki Jagiellonów. W czasie tych uroczystości Zawisza podejmuje wspaniałą ucztę - jak mówi kronikarz - "wszystkich trzech królów, to jest rzymskiego, polskiego, duńskiego, niemniej wszystkich duchownych i świeckich."

Nadchodzi rok 1428. Zygmunt Luksemburczyk organizuje wyprawę przeciw Turkom. Na

wstępie oblega zamek Gołabiec, leżący nad Dunajem (poniżej dzisiejszego Białogrodu). Niespodziewany napad Turków rozbija armię cesarską. Część rycerstwa znajdująca się po przeciwnej stronie rzeki, dostała się do niewoli tureckiej. Znajdował się tam Zawisza. W owej to tragicznej chwili Zawisza dał dowody, jak głęboko ceni swą godność rycerską. Nie chciał opuścić towarzyszy, choć cesarz specjalną łódź po niego przysłał. Wolał raczej zginąć niż cofnąć się. Zginął też śmiercią męczeńską. Jeden z pogan głowę szlachetnemu więźniowi, ściągwszy - zabił go. Śmierć jego była życia dopełnieniem, a całe życie Zawiszy to nieustanny i nieprzerwany łańcuch wielkich czynów. Wszystko co czynił, czynił dla wiary i Ojczyzny. To też od dawien dawna rycerstwo polskie za wzór go sobie stawiało jako ideał rycerza chrześcijańskiego, rycerza polskiego. Ukochanie braterstwa, miłości chrześcijańskiej powodowało, że jako polityk zawsze pragnął uniknąć rozlewu krwi, a zarazem nie dopuszczał do wszelkiej niesprawiedliwości. Przerastał swe otoczenie żarliwością w służbie Bożej, czystością zamierzeń, szlachetnością myśli.

Dziś duch Zawiszy Czarnego stoi na czele braci harcerskiej, by prowadzić ją drogą czynów wytrwałych w myśl prawa harcerskiego, w służbie Bogu i Ojczyźnie, o to nasz Wódz Buchowy, który niejednemu w chwili trudu i zwątpienia życiem swym daje przykład, jak być niezłomnym rycerzem Polski.

Podstawa opracowania:

1. Ignacy Koziński, „Zawisa Czarny z Grabowa”, Piotrków Trybunalski 1918r.,
2. Eugeniusz Ryszkowski „Rocznik Harcerski” -1928r.,

Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy! -2 Pkt. Prawa Harcerskiego

hm. Jerzy Ebert

2

Klamry pasów harcerek

1. lata dwudzieste, trzydzieste, czterdzieste — wzór Ka-De-Ha Poznań,

2. lata trzydzieste i czterdzieste CKDH Warszawa,

1917 r.,

1921 r.,

Lilijki harcerek

1

2

Krzyże harcerek

1. projekt K. Lutosławskiego z 1913 r.,

2. masowo produkowany od 1916 r.,

Książki harcerskie

